

मल वाहिन्या, भूमिगत गटार व मल संकलन केंद्राची स्वच्छता करणाऱ्या मनुष्यबळाच्या आरोग्य सुरक्षिततेसाठी High Capacity Suction and Jetting machine with Water recycling facility यंत्र उपलब्ध करून देण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन
नगरविकास विभाग

शासन निर्णय क्रमांक:- नगरो-२०२३/प्र.क्र.४००/नवि-३३

मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२

दिनांक : ०५ जानेवारी, २०२४

संदर्भ :-

१. केंद्र शासन अधिनस्त Central Public Health and Environment Engineering Organization (CPHEEO) च्या Emergency Response Sanitation Unit बाबतच्या मार्गदर्शक सूचना.
२. शासन निर्णय, नगर विकास विभाग क्र. अमृत २०१५/ प्र.क्र.१९७/ नवि-३३, दिनांक १३.१०.२०१५

प्रस्तावना :-

केंद्र शासनाच्या गृहनिर्माण व शहर विकास मंत्रालयाने मलवाहिन्या, भूमिगत गटार व मलसंकलन केंद्राची स्वच्छता करणाऱ्या मनुष्यबळाच्या आरोग्य सुरक्षिततेबाबत मार्गदर्शक सूचना निर्गमित केलेल्या आहेत. Prohibition of Employment as Manual Scavengers and their Rehabilitation Act, २०१३ या कायद्यान्वये नुसार मानवी मैला साफ करण्यासाठी आरोग्याच्यादृष्टीने आवश्यक सुरक्षा उपकरणांशिवाय प्रत्यक्ष मनुष्यबळ वापरण्यास प्रतिबंधित केले आहे. त्याचप्रमाणे, मा. सर्वोच्च न्यायालयाने देखील मानवी मैला मानवी श्रमाने साफ करण्याची कुप्रथा बंद करण्याबाबत वारंवार निर्देश दिले आहेत. राज्यात स्वच्छ भारत अभियान व केंद्र पुरस्कृत अमृत अभियानाच्या यशस्वी अंमलबजावणीमुळे राज्यात वैयक्तीक शौचलयांची (Individual Household Latrine - IHHL) व भूमिगत गटार/ मशीन होल्सची संख्या मोठ्या प्रमाणात वाढत आहे. त्यामुळे मलवाहिन्या, भूमिगत गटार व मलसंकलन केंद्राची ठराविक कालावधीनंतर देखभाल व दुरुस्ती करणे आवश्यक आहे जेणेकरून त्यामध्ये गळती होऊन अथवा त्या फुटून रोगराई होऊ नये यासाठी विविध तंत्रज्ञानावर आधारीत उपकरणांचे सहाय्य घेतल्यास या कामी मानवी श्रम कमी होऊन सदर काम करणाऱ्या मनुष्यबळाच्या आरोग्याच्या समस्या कमी होतील. तसेच, मलवाहिन्यांच्या साफ-सफाई दरम्यान होणाऱ्या दुर्घटना टाळता येतील. त्यासाठी बृहन्मुंबई महानगरपालिकेने राबविलेल्या प्रकल्पाच्या धर्तीवर प्रथम टप्प्यात राज्यातील ४६ शहरांमध्ये प्रायोगिक तत्वावर मलवाहिन्यांची यांत्रिकी पद्धतीने नियमित साफ-सफाई करण्यासाठी High Capacity Suction and Jetting machine with Water recycling facility यंत्र उपलब्ध करून देण्याचा प्रकल्प हाती घेण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती, त्याबाबत शासन पुढीलप्रमाणे निर्णय घेत आहे.

शासन निर्णय :-

१. राज्यातील ४६ शहरांमध्ये मल वाहिन्या, भूमिगत गटार व मलसंकलन केंद्राच्या साफ-सफाईसाठी प्रति शहर दोन High Capacity Suction and Jetting machine with Water recycling facility यंत्र (एक लहान व एक मोठे) उपलब्ध करून देण्यात यावेत, त्यापैकी लहान यंत्राची क्षमता सुमारे ७ ते ८ टन व

मोठ्या यंत्राची क्षमता सुमारे १८.५ टन राहिल. सदर प्रकल्प ज्या ४६ शहरांमध्ये राबवावयाचा आहे त्या शहरांची यादी या शासन निर्णयासोबत जोडलेल्या परिशिष्ट “अ” येथे नमूद केली आहे.

२. सद्यस्थितीत उपरोक्त यंत्र प्रति दिन एक पाळी (८ तास) याप्रमाणे वर्षभरात एकूण ३०० पाळ्या होतील. सदर यंत्रासाठी आवश्यक निधी संबंधित नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्थांना राज्य शासनाकडून उपलब्ध होणा-या वस्तु व सेवा कराचे अनुदान, मुद्रांक शुल्क परतावा अथवा वित्त आयोगाकडून उपलब्ध होणा-या निधीमधून राज्य स्तरावरून भागविण्यात येईल.
३. सदर प्रकल्पाचा निविदा मसूदा नगरपरिषद प्रशासन संचालनालयाने तयार करावा, या करिता नगरपरिषद प्रशासन संचालनालय स्तरावर पुढीलप्रमाणे निविदा समिती गठीत करण्यात येत आहे:

अ.क्र.	अधिकारी	पदनाम
१.	आयुक्त तथा संचालक, नगरपरिषद प्रशासन संचालनालय, नवी मुंबई.	अध्यक्ष
२.	अतिरिक्त आयुक्त (प्रकल्प), नगरपरिषद प्रशासन संचालनालय, नवी मुंबई.	सदस्य
३.	मुख्य अभियंता, नगरपरिषद प्रशासन संचालनालय, नवी मुंबई.	सदस्य
४.	उपायुक्त (वित्त), नगरपरिषद प्रशासन संचालनालय, नवी मुंबई.	सदस्य
५.	कार्यकारी अभियंता, यांत्रिकी (मेन सीवर) सिटी, बृहन्मुंबई महानगरपालिका, मुंबई	सदस्य

नगरपरिषद प्रशासन संचालनालयाने तयार केलेल्या निविदा मसुद्यास महाराष्ट्र सुवर्ण जयंती नगरोत्थान महाभियानांतर्गत / नगरोत्थान महाभियानांतर्गत गठीत राज्यस्तरीय प्रकल्प मान्यता समितीची मान्यता घेऊन निविदा प्रक्रिया राबवावी.

४. सदर प्रकल्पाची निविदा प्रक्रिया पार पडल्यानंतर नगरपरिषद प्रशासन संचालनालयाने प्राप्त निविदांचे मुल्यांकन करून पात्र निविदाधारकास महाराष्ट्र सुवर्ण जयंती नगरोत्थान महाभियानांतर्गत / नगरोत्थान महाभियानांतर्गत गठीत राज्यस्तरीय प्रकल्प मान्यता समितीच्या मान्यतेने कार्यादेश देण्यात यावेत.
५. या शासन निर्णयान्वये निवडलेल्या ४६ शहरांना उक्त नमूद दोन प्रकारचे (लहान व मोठी) गुणवत्तापूर्ण High Capacity Suction and Jetting machine with Water recycling facility यंत्र उपलब्ध करून देण्यासाठी नगरपरिषद प्रशासन संचालनालयाने विहीत कार्यपद्धतीनुसार सदर शहरांसाठी या प्रकल्पाची निविदा प्रक्रिया राबवावी.
६. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२४०१०५१६५४२३३४२५ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(श्रीकांत आंडगे)

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

१. मा. मुख्यमंत्री यांचे अप्पर मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
२. मा. उप मुख्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.

३. मा.मंत्री (पाणी पुरवठा व स्वच्छता) विभाग यांचे खाजगी सचिव.
४. अप्पर मुख्य सचिव, वित्त विभाग यांचे स्वीय सहायक.
५. प्रधान सचिव, नियोजन विभाग यांचे स्वीय सहायक.
६. प्रधान सचिव, पाणीपुरवठा विभाग यांचे स्वीय सहायक.
७. प्रधान सचिव, नगर विकास विभाग (२) यांचे स्वीय सहायक.
८. सदस्य सचिव, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, मुंबई.
९. आयुक्त तथा संचालक, नगरपरिषद प्रशासन संचालनालय ,मुंबई.
१०. कार्यकारी संचालक, महाराष्ट्र नागरी विकास अभियान संचालनालय, मुंबई
११. सर्व विभागीय आयुक्त.
१२. सर्व जिल्हाधिकारी.
१३. सर्व आयुक्त / मुख्याधिकारी.
१४. निवडनस्ती, नवि-३३.

परिशिष्ट - अ

अ.क्र.	शहराची नाव
१	बृहन्मुंबई महानगरपालिका
२	पुणे महानगरपालिका
३	नागपूर महानगरपालिका
४	ठाणे महानगरपालिका
५	पिंपरी-चिंचवड महानगरपालिका
६	नाशिक महानगरपालिका
७	कल्याण-डोंबिवली महानगरपालिका
८	वसई-विरार महानगरपालिका
९	छत्रपती संभाजीनगर महानगरपालिका
१०	नवी मुंबई महानगरपालिका
११	सोलापूर महानगरपालिका
१२	मिरा-भाईंदर महानगरपालिका
१३	भिवंडी-निजामपूर महानगरपालिका
१४	अमरावती महानगरपालिका
१५	नांदेड-वाघाळा महानगरपालिका
१६	कोल्हापूर महानगरपालिका
१७	उल्हासनगर महानगरपालिका
१८	सांगली-मिरज-कुपवाड महानगरपालिका
१९	मालेगाव महानगरपालिका
२०	जळगाव महानगरपालिका
२१	अकोला महानगरपालिका
२२	लातूर महानगरपालिका
२३	धुळे महानगरपालिका
२४	अहमदनगर महानगरपालिका
२५	चंद्रपूर महानगरपालिका
२६	परभणी महानगरपालिका
२७	इचलकरंजी महानगरपालिका
२८	जालना महानगरपालिका
२९	पनवेल महानगरपालिका
३०	अंबरनाथ नगरपरिषद
३१	भुसावळ नगरपरिषद
३२	कुळगाव-बदलापूर नगरपरिषद
३३	बीड नगरपरिषद
३४	गोंदिया नगरपरिषद
३५	सातारा नगरपरिषद
३६	बांशी नगरपरिषद
३७	यवतमाळ नगरपरिषद
३८	अचलपूर नगरपरिषद
३९	धाराशिव नगरपरिषद
४०	नंदूरबार नगरपरिषद

४१	वर्धा नगरपरिषद
४२	उदगीर नगरपरिषद
४३	हिंगणघाट नगरपरिषद
४४	शिर्डी नगरपरिषद
४५	तुळजापूर नगरपरिषद
४६	पंढरपूर नगरपरिषद